

بررسی تاثیر اقتصاد مقاومتی بر توسعه شرکت های دانش بنیان

مرتضی کاظمی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۷ تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۸

چکیده

امروزه با پیشرفت علوم بشری، کاربرد دانش در زندگی انسان در تمام عرصه های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی افزایش یافته و اقتصاد مبتنی بر علم و دانش و ضرورت توسعه شرکت های دانش بنیان در عرصه های اقتصادی اهمیت زیادی یافته است. در این عرصه شرکت های دانش بنیان می توانند موجب تحول در عرصه علم و دانش و کشف یافته ها و نتایج جدید اقتصادی شوند، این یافته ها می تواند در اجرای اصول اقتصاد مقاومتی مورد استفاده قرار گیرد. ضرورت بررسی مولفه های اقتصاد مقاومتی و تاثیر آن بر توسعه شرکت های دانش بنیان می تواند در این زمینه به رشد هر دو مولفه و پیشرفت کشور کمک شایانی داشته باشد که در این مقاله به آنها پرداخته شده است.

واژگان کلیدی

اقتصاد مقاومتی، شرکت های دانش بنیان، اقتصاد دانش بنیان.

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، بیرجند، ایران. (mortezakazemi1372@gmail.com).

مقدمه

امروزه با پیشرفت علوم بشری، کاربرد دانش در زندگی انسان در تمام عرصه های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی افزایش یافته و اقتصاد مبتنی بر علم و دانش و ضرورت توسعه شرکت های دانش بنیان در عرصه های اقتصادی اهمیت زیادی یافته است. در این عرصه شرکت های دانش بنیان می توانند موجب تحول در عرصه علم و دانش و کشف یافته ها و نتایج جدید اقتصادی شوند، این یافته ها می تواند در اجرای اصول اقتصاد مقاومتی مورد استفاده قرار گیرد.

بیانات و سخنان مقام معظم رهبری در این زمینه موجب اهمیت و توجه به نقش برجسته شرکتهای دانش بنیان در تحولات و تغییرات اقتصادی گشت. رهبر معظم انقلاب در دیدار با جمعی از محققان و پژوهشگران، عرصه علم و فناوری و مسئولان شرکت های دانش بنیان با تاکید قرار دادن این شرکتها، لزوم تحقق اقتصاد مقاومتی را بیان داشتند. از دید ایشان، «شرکت های دانش بنیان از بهترین مظاهر و موثرترین مولفه های اقتصاد مقاومتی هستند که می توانند اقتصاد مقاومتی را پایدارتر کنند». رابطه در هم تنیده اقتصاد مقاومتی با اقتصاد مبتنی بر علم و دانش از طریق شرکت های دانش بنیان استحکام می یابد. این شرکتها هم در تحقق اقتصاد دانش بنیان نقش دارند و هم می توانند در مدل اقتصاد مقاومتی کارایی و کاربرد داشته باشند.

مفهوم اقتصاد مقاومتی

اقتصاد موازی

اقتصاد مقاومتی همانند اقتصاد موازی است؛ یعنی همانطور که انقلاب اسلامی با توجه به نیاز خود اقدام به ایجاد نهادهایی با روحیه و عملکرد انقلابی همچون کمیته امداد، جهاد سازندگی، سپاه پاسداران و بنیاد مسکن نموده است، در این روزها هم باید برای تأمین اهداف انقلاب این پروژه را ادامه داده و تکمیل نمایند؛ چرا که انقلاب اسلامی به اقتصاد مقاومتی و به نهادهایی موازی در دنیای اقتصاد نیاز دارد. اگر چه که ماهیتاً از عهده نهادهای رسمی اقتصادی بر نخواهد آمد، پس باید نهادهایی موازی برای این کار ویژه ایجاد گردد.

این کار به معنای رد نهادهای مرسوم نیست، بلکه هم اکنون ما همزمان از دو نهاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی برای دفاع از انقلاب بهره مند هستیم. لازم به ذکر است این الگو در مدل های حکمرانی مرسوم در جهان و حتی در کشورهایی که از تجربه و توان حکمرانی بیشتری برخوردار می باشند، وجود دارد. این کشورها از نظام های چندلایه سیاست گذاری و اداره امور عمومی برخوردار خواهند بود.

اقتصاد دفاعی

اقتصاد مقاومتی، متوجه هجوم، آفند شناسی و پدافند شناسی ما در مقابل آن تهدیدات است. به عبارتی ما در ابتدا بایستی بررسی نماییم که مخالفان ما حمله به اقتصاد ایران و به جهت اختلال در آن را چگونه و از چه ابزارهایی استفاده می کنند. بر

این اساس هنگامی که به اقتصاد مقاومتی دست یافته‌ایم، باید ابزارها و شیوه‌های هجوم و تهدیدات دشمن را پیشتر شناخته باشیم و بر طبق آنها راهبرد مقاومت خود را علیه آنان تدوین و اجرا کنیم.

اقتصاد الگو

به طور کلی اقتصاد مقاومتی یک نگرش کوتاه مدت سلبی و اقدامی صرفاً پدافندی نیست؛ برخلاف دو تعریف قبلی گفته شد که اقتصاد مقاومتی را یا پدافندی یا کوتاه مدت می‌دانستند، این نگرش چشم‌اندازی عظیم به اقتصاد جمهوری اسلامی ایران دارد که یک اقدام بلندمدت را شامل خواهد شد. این تعریف هم که به نظر می‌رسد دور از دیدگاه‌های رهبر معظم انقلاب نیست، رویکردی ایجابی و دوراندیشانه دارد.

اقتصاد دانش بنیان

دانش به عنوان یکی از نیروهای بسیار مؤثر در تحولات اقتصادی و اجتماعی به شمار می‌آید و یک کالای عمومی محسوب می‌شود، زیرا می‌توان دانش را بدون کاهش و استهلاک، با دیگران به اشتراک گذاشت. در عین حال، این یک مشخصه‌ی منحصر به فرد برای این کالای عمومی محسوب می‌گردد که برخلاف سایر کالاهای فیزیکی (مثل سرمایه، دارایی‌های مادی و منابع طبیعی)، استفاده از آن، از کمیّتش نمی‌کاهد و می‌توان از آن بارها استفاده کرد.

یک تعریف عام از دانش عبارت است از ذخیره انباشته‌شده‌ای از اطلاعات و مهارت‌ها که از مصرف اطلاعات توسط گیرنده‌ی اطلاعات حاصل می‌شود. در حقیقت دانش، به عنوان یک منبع دائمی، همواره در اختیار بنگاه‌های اقتصادی قرار می‌گیرد و با مشارکت مکرر در فرآیندهای گوناگون تولیدی و خدماتی، سبب افزایش مزیت رقابتی و ایجاد ارزش افزوده می‌شود. در نتیجه، این امر می‌تواند سبب گسترش رفاه اجتماعی و عامل کاهش فقر و بی‌عدالتی و موجب ارتقای روند توسعه پایدار شود.

در عصر حاضر، اصطلاح اقتصاد دانش بنیان که توسط OECD مورد تأکید خاص در استراتژی توسعه‌ی ملل قرار گرفته است، گویای تأکید بر نقش دانش و فناوری در جریان توسعه‌ی اقتصادی است. از این رو، می‌توان گفت در اقتصاد دانش بنیان، به دانش از نظر کیفی و کمی بااهمیت‌تر از گذشته نگریسته می‌شود. طبق تعریف این سازمان، اقتصاد دانش بنیان اقتصادی است که مستقیماً بر مبنای تولید، توزیع و مصرف دانش و اطلاعات قرار گرفته باشد. بسیاری از اقتصاددانان بر این باورند که امروزه دیگر حجم سرمایه و اندازه بازار در توسعه اقتصادی ملل نقش اساسی ندارد، بلکه این نقش را دانش و فناوری ایفا می‌کند.

بر اساس ماده یک قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان، «شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان شرکت یا مؤسسه خصوصی یا تعاونی است که به منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه‌ی اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گسترش و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری‌سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالا و خدمات) در

حوزهی فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده‌ی فراوان، به ویژه در تولید نرم‌افزارهای مربوط، تشکیل می‌شود». در تعریف مذکور، فناوری را می‌توان کلیه‌ی دانش فنی، فرآیندها، ابزار و سیستم‌های به‌کاررفته در ساخت محصولات و ارائه‌ی خدمات تعریف کرد. فناوری همواره در خلق ثروت برای کشورها نقش اساسی داشته و سطح استاندارد و کیفیت زندگی مردم را به شدت تحت تأثیر قرار داده است. تأثیر فناوری آن‌چنان است که پیشرفت تمدن را غالباً با توجه به فناوری برتر هر دوره مشخص می‌کنند. اقتدار فناوری موجب اقتدار اقتصادی، سیاسی و اجتماعی می‌گردد.

رابطه اقتصاد مقاومتی، اقتصاد دانش بنیان و شرکت های دانش بنیان

نکته‌ای که باید همواره در نظر داشت این است که برای دستیابی به اقتصاد دانش‌بنیان، فقط تولید و توزیع اطلاعات و پرداختن به آموزش و پژوهش کافی نیست، بلکه نکته‌ی مهم به‌کارگیری آن‌ها در استفاده از منابع اقتصادی به صورت مستمر و پایدار است؛ به عبارت دیگر، کاربردی کردن دانش و استفاده‌ی مؤثرتر از آن در گسترش ظرفیت‌ها و ارتقای درجه بهره‌برداری از منابع است که تحقق یک اقتصاد دانش‌بنیان را ممکن می‌سازد. نقش شرکت‌های دانش‌بنیان نیز در این زمینه قابل تعریف است.

به طور کلی می‌توان ویژگی‌های ذیل را برای اقتصاد دانش‌بنیان برشمرد:

۱ - اقتصاد دانش‌بنیان اقتصاد کمیابی منابع نیست، بلکه اقتصاد فراوانی منابع است؛ زیرا بر خلاف بسیاری از منابع که هنگام مصرف مستهلک می‌شوند، اطلاعات و دانش که اساس اقتصاد دانش‌بنیان است، می‌تواند بارها مصرف شود و با مصرف بیشتر در واقع رشد کند.

۲ - در اقتصاد دانش‌بنیان، دانش به کالا تبدیل می‌شود و به فروش می‌رسد.

۳ - اقتصاد دانش‌بنیان به نوعی یک اقتصاد بدون وزن است.

۴ - در اقتصاد دانش‌بنیان، دانش پایگی اقتصاد وابسته به مجموعه‌ای از نظام‌ها و فرآیندهای دانشی جامعه است.

۵ - محل فعالیت در اقتصاد دانش‌بنیان اهمیت چندانی ندارد، زیرا با استفاده از فناوری‌ها و روش‌های مناسب، بازارها و سازمان‌های مجازی به وجود می‌آید و در خدمت فعالیت قرار می‌گیرد. آنچه مهم است سرعت عمل در فعالیت‌ها و دسترسی به کل جهان است.

۶ - در اقتصاد دانش‌بنیان، سهم قابل توجهی از تولید ملی سرانه در رشته‌ی فعالیت‌های دانش‌پایه و دانش‌ساز، مانند صنایع دارای فناوری برتر، خدمات مالی و تجاری پیشرفته‌تر و کارآمدتر و به ویژه از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی تخصصی تولید می‌شود.

در حقیقت اقتصاد دانش‌بنیان با بهره‌وری بیشتر عوامل تولید و رفتار بهینه اقتصادی از نظر تخصیص منابع کار می‌کند و در نتیجه، دارای نرخ رشد بالاتری خواهد بود.

علاوه بر این چند ویژگی منحصر به فرد را نیز می توان برای شرکت های دانش بنیان نام برد که عبارتند از:

- در شرکت های دانش بنیان نسبت نیروهای متخصص به کل کارکنان، اختلاف زیادی با دیگر شرکت ها دارد.
- در شرکت های دانش بنیان درصد رشد نیروهای متخصص به کل کارکنان زیاد است.
- اعضای هیئت علمی دانشگاه ها و مؤسسات علمی و پژوهشی در مدیریت و راهبری شرکت های دانش بنیان مشارکت دارند.
- شرکت های دانش بنیان بودجهی بسیار زیادتری نسبت به دیگر شرکت ها برای تحقیق و توسعه نیاز دارند.
- شرکت های دانش بنیان توانمندی ویژه ای در استفاده از فناوری برای رشد سریع دارند.
- توسعهی شرکت های دانش بنیان صنعتی، متکی بر توسعهی فناوری است، نه بر سرمایه یا سخت افزار.
- مزیت رقابتی شرکت های دانش بنیان، نوآوری در فناوری است.
- شرکت های دانش بنیان بازارهای جدید را از طریق ارائهی محصولات با فناوری های جدید تسخیر می کنند.

رهبر انقلاب "اقتصاد مقاومتی" را معنا و مفهومی از کارآفرینی معرفی کردند و برای نیاز اساسی کشور به کارآفرینی نیز دو دلیل "فشار اقتصادی دشمنان" و "آمادگی کشور برای جهش" را معرفی نمودند. رویکرد اقتصادی ایران تحت عنوان "اقتصاد مقاومتی" غالباً در برابر اقتصاد تحت سیطره غرب دیده می شود.

اقتصاد مقاومتی یعنی شناسایی حوزه های فشار و تلاش بای بی اثر کردند و کنترل آنها است. برای رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی ضروری است که وابستگی های خارجی تقلیل یافته و برای افزایش تولید داخلی کشور و خوداتکایی تلاش کرد.

اگرچه واژه اقتصاد مقاومتی اصطلاح جدید و دارای یک بار ارزشی در فرهنگ دینی است، با این وجود مفاهیم در این زمینه و اعمال و اقداماتی برای مقاومت در حوزه های گوناگون به خصوص در حوزه اقتصاد در دنیا با سابقه است. در ادبیات اقتصادی مفاهیمی مثل "اقتصاد مقاومت" و یا "قدرت اقتصادی"، فراوان وجود دارد.

از طرفی هم تمام کشورهایی که به نوعی جنگ و یا بحران های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی را تجربه کرده اند و یا برای توسعه سریع اقدام کرده اند، برای عبور از شرایط سخت، اقتصاد خود را بر مبنای مقاومت برنامه ریزی کرده اند. برنامه ریزی اقتصادی دوران جنگ آلمان، روسیه، انگلستان، ژاپن و... در دوران جنگ های جهانی اول و دوم اقتصادهای مقاومتی بوده است.

طبق نظر دولتمردان ایران در تعریف اقتصاد مقاومتی، ضرورت مقاومت برای رد کردن فشارها و عبور از سختی ها برای رسیدن به نقاط مثبت ملی نیاز است.

ارکان اقتصاد مقاومتی

مقاوم بودن اقتصاد

استفاده از همه ی ظرفیت های دولتی و مردمی

حمایت از تولید ملی

مدیریت منابع ارزی

مدیریت مصرف

کارشناسان در تعریف اقتصاد مقاومتی می گویند: وقتی یک تکانه در اقتصاد رخ می دهد، اقتصاد ما چند نوع رفتار می تواند از خود نشان دهد. اگر مدل اقتصاد ما منبعث از نظریه های مقاوم سازی نباشد تکانه می تواند عملکرد ما را تضعیف کند؛ همچنین اگر این تکانه خیلی زیاد باشد چه بسا اقتصاد ما نتواند آن را در خود هضم کند و شرایط اقتصادی ما را بسیار بدتر کند و چه بسا رشد اقتصادی ما را منفی کند اما اگر اقتصاد ما مبتنی بر نظریه های اقتصاد مقاوم باشد قطعاً می تواند این تکانه را در خودش هضم کند و به حالت پایدار قبلی بازگردد.

در یک بنگاه اقتصادی تولیدی اگر در مسیر خط تولید به دلیل یک اشکال فنی در یکی از ماشین آلات خط تولید متوقف شود در این صورت قطعاً در عرضه محصول و تعهدات آن بنگاه نسبت به مشتریان نیز خلل وارد خواهد شد لذا اگر این بنگاه اقتصادی مدل کسب و کار خود را بر اساس مدل مقاومتی طراحی کرده باشد می تواند تاثیرات منفی این تکانه های ناخواسته را در کسب و کار خود به حداقل برساند اما در غیر این صورت صدمات زیادی خواهد دید.

الزامات اقتصاد مقاومتی

مسئله ی اقتصاد مهم است؛ اقتصاد مقاومتی مهم است. البته اقتصاد مقاومتی الزاماتی دارد. مردمی کردن اقتصاد، جزو الزامات اقتصاد مقاومتی است. این سیاست های اصل ۴۴ که اعلام شد، می تواند یک تحول به وجود بیاورد؛ و این کار باید انجام بگیرد. البته کارهایی انجام گرفته و تلاشهای بیشتری باید بشود. بخش خصوصی را باید توانمند کرد؛ هم به فعالیت اقتصادی تشویق بشوند، هم سیستم بانکی کشور، دستگاه های دولتی کشور و دستگاه هایی که می توانند کمک کنند - مثل قوه ی مقننه و قوه ی قضائیه - کمک کنند که مردم وارد میدان اقتصاد شوند.

کاهش وابستگی به نفت یکی دیگر از الزامات اقتصاد مقاومتی است. این وابستگی، میراث شوم صد ساله ی ماست. ما اگر بتوانیم از همین فرصت که امروز وجود دارد، استفاده کنیم و تلاش کنیم نفت را با فعالیت های اقتصادی درآمذزای دیگری جایگزین کنیم، بزرگ ترین حرکت مهم را در زمینه ی اقتصاد انجام داده ایم. امروز صنایع دانش بنیان از جمله ی کارهایی است که می تواند این خلأ را تا میزان زیادی پر کند. ظرفیت های گوناگونی در کشور وجود دارد که می تواند این خلأ را پر کند. همت را بر این بگماریم؛ برویم به سمت این که هرچه ممکن است، وابستگی خودمان را کم کنیم.

بحث و نتیجه گیری

حال از یک سو، با توجه به تعریف و بیان ویژگی های اقتصاد مقاومتی و مؤلفه های اصلی آن و از سوی دیگر، تعریف و کارکردهای اقتصاد و شرکت های دانش بنیان، می توان نقش این شرکت ها را در شکل گیری و توسعه اقتصاد مقاومتی در محورهای زیر تبیین نمود:

- شرکت های دانش بنیان، با توجه به ویژگی های خود و پویایی و تطبیق با شرایط محیط پیرامونی و انعطاف پذیری بالا، ظرفیت مناسبی برای روبه رو شدن با شرایط تحریم را دارا هستند. همچنین توزیع عادلانه تر ثروت، بر اساس شایسته سالاری در چنین شرکت هایی، تأثیر زیادی در عدالت اقتصادی دارد و از سوی دیگر، با توجه به توانمندتر بودن این شرکت ها، در مقایسه با شرکت های سنتی، سبب افزایش بهره وری و کارآمدی شرکت های دولتی واگذار شده خواهد شد. همچنین استراتژی عدم تمرکز فعالیت های تولیدی در چند شرکت بزرگ دولتی، مانع از تحریم آسان محصولات یا مواد اولیه شرکت ها می گردد. شرکت های دانش بنیان زیرساخت های لازم جهت عملی ساختن استراتژی عدم تمرکز و همکاری چندین شرکت متوسط جهت تولید یک محصول را دارا هستند. در صورت تحریم مواد اولیه یا فناوری، چنین شرکت هایی توانمندی لازم را جهت دستیابی به فناوری یا مواد اولیه جایگزین خواهند داشت.

- قطع وابستگی به فروش خام مواد معدنی، به ویژه نفت، یکی دیگر از مؤلفه های اقتصاد مقاومتی بیان شد. شرکت های دانش بنیان، با توجه به ویژگی های منحصر به فرد خود و توان ایجاد و به کارگیری فناوری های پیشرفته مورد نیاز، توانمندی لازم را جهت تبدیل مواد خام به محصولات نهایی و با ارزش افزوده بالا دارند. در واقع دولت با اعتماد و توجه به چنین شرکت هایی می تواند تهدید به وجود آمده در این حوزه را به فرصتی جهت شکوفایی صنایع نفت و پتروشیمی تبدیل نماید. با تمرکز بر این استراتژی، در بلندمدت، علاوه بر خود کفایی کشور در بسیاری از کالاهای مرتبط با نفت و صنایع معدنی، حتی می توان از نفت به عنوان ابزاری جهت تهدید دشمن استفاده نمود.

- یکی دیگر از مؤلفه های اقتصاد مقاومتی مدیریت مصرف مطرح شد. واقعیت این است که یکی از علل اساسی اسراف و زیاده روی در مصرف و همچنین تمایل مردم به مصرف کالاهای خارجی، پایین بودن کیفیت محصولات و کالاهای داخلی است و این مسئله در بلندمدت باعث سلب اطمینان مردم از کیفیت اکثر کالاهای داخلی شده است؛ بنابراین با توجه به ویژگی شرکت های دانش بنیان در استفاده از دانش برای بهینه کردن کیفیت محصولات داخلی، به همراه اقدامات فرهنگی، می توان موجب ترغیب مردم به مصرف کالاهای داخلی گردید. به این ترتیب، از یک سو وابستگی کشور به محصولات و ارز خارجی جهت واردات این کالاها کاهش می یابد و از سوی دیگر، با ارتقای کیفیت محصولات داخلی، زمینه رقابت این کالاها با کالاهای مشابه در بازارهای خارجی فراهم می گردد. در نهایت، با افزایش گستره کالاهای صادراتی، آسیب پذیری کشور در برابر تحریم کالاهای صادراتی کاهش می یابد.

- بهره‌وری عوامل تولید به عنوان یکی از عوامل اقتصاد دانش‌بنیان بیان شد. پایین بودن بهره‌وری یکی از مسائل اساسی اقتصاد کشور است که تأثیر گسترده‌ای بر تمام جنبه‌های اقتصادی دارد. در حقیقت بهره‌وری عوامل تولید در شرکت‌های دانش‌بنیان، علاوه بر تأثیرات ذکر شده در بند قبل، سبب کاهش هزینه‌ی تمام‌شده‌ی محصولات و کالاها خواهد شد. در نتیجه، علاوه بر افزایش استفاده‌ی مردم از کالاهای داخلی، از سوی دیگر، مزیت رقابتی در قیمت برای صادرات محصولات در بازارهای جهانی ایجاد خواهد کرد.

- اهمیت اقتصاد و شرکت‌های دانش‌بنیان به اندازه‌ای است که علاوه بر تأثیرگذاری بر سایر مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی، از طرف رهبر معظم انقلاب به عنوان یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی مطرح می‌شود. ایشان از شرکت‌های دانش‌بنیان به عنوان راهکاری برای جایگزینی درآمدهای نفت یاد می‌کنند و تصریح می‌نمایند که «ما اگر بتوانیم از همین فرصت که امروز وجود دارد استفاده کنیم و تلاش کنیم نفت را با فعالیت‌های اقتصادی درآمدهای دیگری جایگزین کنیم، بزرگ‌ترین حرکت مهم را در زمینه‌ی اقتصاد انجام داده‌ایم. امروز صنایع دانش‌بنیان از جمله کارهایی است که می‌تواند این خلأ را تا میزان زیادی پر کند».

همچنین ایشان در جای دیگر، با تأکید بر این موضوع، می‌فرمایند: «این بخش شرکت‌های دانش‌بنیان و فعالیت‌های اقتصادی دانش‌بنیان خیلی جاده‌ی باز و امیدبخشی است.» در سخنرانی دیگری، ایشان کارآفرینی را مترادف اقتصاد مقاومتی می‌دانند و تأکید می‌کنند: «ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به وجود بیاوریم. امروز کارآفرینی معنایش این است.» - یکی دیگر از مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی حمایت از تولید ملی و همچنین خودکفایی در تولید محصولات استراتژیک مورد نیاز کشور است. چنان که در مباحث مطرح شده در حوزه‌ی اقتصاد دانش‌بنیان بیان شد، یکی از عوامل اساسی رشد تولید سرانه‌ی ملی، اقتصاد دانش‌بنیان و بنگاه‌های اقتصادی دانش‌بنیان است. در حقیقت، یکی از راهکارهای اساسی خودکفایی پایدار در محصولات استراتژیک، ارتقای فناوری و افزایش بهره‌وری عوامل تولید از طریق دانش‌بنیان نمودن اقتصاد و توسعه‌ی شرکت‌های دانش‌بنیان است. با برنامه‌ریزی صحیح، حتی کشور می‌تواند صادرکننده‌ی این محصولات نیز باشد. در انتها باید به این نکته اشاره کرد که موارد ذکر شده‌ی فوق، در صورتی امکان تحقق خواهند داشت که زیرساخت‌های لازم جهت به وجود آمدن اقتصاد دانش‌بنیان و رشد و فراگیر شدن شرکت‌های دانش‌بنیان فراهم شود. بررسی زیرساخت‌های مذکور هدف نوشته‌ی حاضر نبوده است، ولی مناسب است که در اینجا به یکی از اساسی‌ترین زیرساخت‌های اقتصاد دانش‌بنیان و پیش‌نیاز تحقق استراتژی شرکت‌های دانش‌بنیان جهت توسعه‌ی اقتصاد مقاومتی اشاره شود. در حقیقت یکی از اساسی‌ترین پیش‌نیازهای اقتصاد دانش‌بنیان سرمایه‌ی انسانی خلاق، نوآور و دانشی است که با توجه به ترکیب جمعیتی کشور ایران و جمعیت بالای جوانان تحصیل کرده و نیروی انسانی به عنوان بزرگ‌ترین و باارزش‌ترین سرمایه‌ی کشور، باید مورد

توجه قرار گیرد و بدین ترتیب، با توانمند نمودن و تشویق و زمینه سازی فعالیت آنان در قالب شرکت های دانش بنیان، کشور توان رویارویی با هر گونه تهدید و تحریم اقتصادی را خواهد داشت.

منابع و ماخذ

- ۱- بازمحمدی، حسین (۱۴۰۱)، "اقتصاد مقاومتی چیست؟" به نقل از پایگاه اینترنتی xcompany.com
- ۲- رضایی، محسن (۱۳۹۱)؛ "هدف از اقتصاد مقاومتی چیست؟"، به نقل از پایگاه اینترنتی تسنیم به نشانی tasnim.ir
- ۳- رهبر، فرهاد؛ سیفالدین، امیرعلی و امیرحسین رهبر (۱۳۹۳)؛ "رهیافتی بر هستی شناسی اقتصاد مقاومتی؛ تلاشی در جهت نگاه اسلامی به گذار سیستمهای اقتصادی-اجتماعی"، روششناسی علوم انسانی، سال، ۱۹، شماره، ۷۸
- ۴- عسگری، علی (۱۳۹۱)، "۱۸ راهکار عملیاتی در اقتصاد مقاومتی"، روزنامه جام جم، شماره، ۳۵۱۵، دوشنبه ۳ مهر
- ۵- مشایخی، علینقی (۱۳۶۳)، دورنمای آینده توسعه اقتصادی ایران بر پایه نفت، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، شماره ۱۵
- ۶- میرمعزی، سیدحسن (۱۳۹۱)، "اقتصاد مقاومتی و ملزومات آن با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری"، اقتصاد اسلامی، پاییز، شماره ۴۷.

